शत्रुणापि प्रशंसितः लाचितः

● (सं०) बुद्धीन्द्रबरठाकुरः, असम

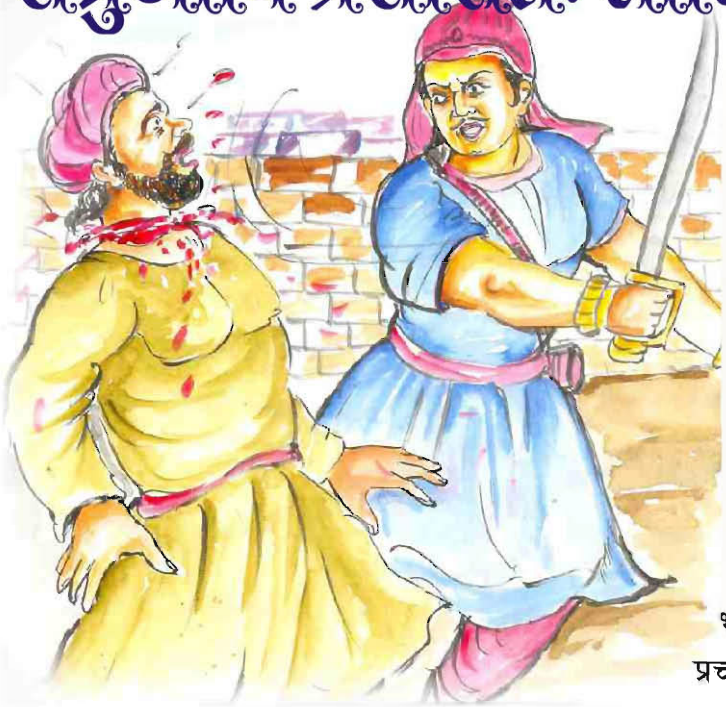

पूर्वं स्वर्गदेवः चक्रधरसिंहः असमराज्यं परिपालयति स्म । (क्रि.श १६६३-१६७१) तस्य सेनानायकः लाचितवरफुकनः । 'वरफुकनः' इति राज्ञा दत्तः बिरुदः । लाचितस्य पिता अपि राजास्थाने उद्योगी आसीत् । अतः आ बाल्यात् एव लाचितः क्षत्रियोचितासु विद्यासु अनितरसाधारणं नैपुण्यं प्राप्तवान् आसीत् । अतः एव अल्पे एव वयसि सः सेनानायकदं प्राप्य शौर्यादिकं प्रदर्श्य 'वरफुकनः' इति बिरुदमपि प्राप्तवान् आसीत् ।

तस्मिन् काले देहल्याम् औरङ्गजेबस्य शासनं प्रचलति स्म । औरङ्गजेबस्य राज्यदाहः अत्यधिकः । विना कारणम् आक्रमणं कृत्वा सः राज्यानि वशीकरोति स्म । असमराज्यमपि वशीकरणीयम् इति तस्य चिन्तनम् आसीत् ।

दूरदृष्टिमान् लाचितः एतत् अवगत्य गुवाहटीनगरसमीपे दुर्गनिर्माणाय आदेशं कृतवान् । औरङ्गजेबस्य आक्रमणं यदाकदाचित् अपि सम्भवेत् इत्यतः अल्पे एव काले दुर्गनिर्माणं समाप्तं भवेत् इति लाचितस्य चिन्तनम् । तत् दुर्गं निर्मितं चेत् शत्रोः आक्रमणस्य निरोधः सुकरः इति सः जानाति स्म । एतत् कार्यं सः मातुलाय एव समर्पितवान् । तस्य आज्ञा आसीत् यत् दुर्गनिर्माणकार्यम् अहोरात्रं प्रचलेत् इति । अतः सैनिकाः एव निर्माणकार्ये योजिताः तेन ।

एकस्यां रात्रौ लाचितः दुर्गनिर्माणस्य प्रगतेः वीक्षणाय तत् स्थलं गतवान् । तस्मिन् समये सर्वेऽपि निद्रामग्नाः आसन् । क्रोधसन्तप्तः लाचितः मातुलम् उत्थाप्य कठोरस्वरेण पृष्टवान् - ''अत्र कोऽपि कार्यरतः न दृश्यते ! किमर्थम् एवम् ?'' इति ।

''सर्वे नितरां श्रान्ताः सन्ति । अतः ते निद्रावशं गताः'' - मातुलः शिरः अवनमय्य एव अवदत् ।

''किं देशे अपायग्रस्ते श्रमचिन्ता क्रियेत ? भवान् किमर्थम् अत्र नियुक्तः ? अविरतं कार्यं यथा प्रचलेत् तथा परिवीक्षणाय खलु ? किन्तु भवता एव अत्र प्रमादः आचरितः । एषः न लघुप्रमादः । महान् देशद्रोहः एषः'' इति वदन् लाचितः कोषात् खड्गं निष्कास्य मातुलस्य शिरश्छेदं निर्व्यामोहं कृतवान् एव । 'देशहितात् अपि मातुलः श्रेष्ठः न' इति तस्य चिन्तनम् आसीत् ।

एतत् दृष्टवन्तः सैनिकाः स्तब्धाः जाताः । निद्राहारचिन्तां परित्यज्य ते दुर्गनिर्माणकार्ये उद्यताः अभवन् । अल्पे एव काले तत् कार्यं समाप्तम् अभवत् । एतस्मात् लाचितः गतचिन्तः जातः ।

लाचितस्य युद्धसन्नाहं दृष्ट्वा औरङ्गजेबः महता सैन्येन सह रामसिंहनामकं सेनापतिं प्रेषितवान् । ब्रह्मपुत्रतटे 'शराय'नामके घट्टे महत् युद्धं प्रवृत्तम् । यदा शत्रुसेना आगता तदवसरे लाचितः आसीत् ज्वरग्रस्तः । तथापि सः ज्वरम् उपेक्ष्य रणरङ्गं प्रविश्य शौर्येण युद्धं कृत्वा शत्रुसेनां पराजितवान् ।

पराजयं प्राप्य रामसिंहः देहलीं प्रतिप्रस्थितवान् । सः अपि आसीत् शूरः सेनानीः । सः लाचितस्य शौर्यं चातुर्यं च मुक्तकण्ठं प्रशंसितवान् ।

शत्रोः अपि प्रशंसां प्राप्तवान् लाचितवरफुकनः भारतदेशस्य मुकुटमणिषु अन्यतमत्वेन विराजते । धन्यः लाचितः । धन्या भारतधरणिः ।

●